

1 Vi tror på Sápmi

2 Høyres Sametingsprogram for perioden 2017-2021

3 Høyres formålsparagraf

4 *"Høyre vil føre en konservativ fremskrittspolitikk, bygget på det kristne kulturgrunnlag, rettsstaten*
5 *og folkestyret, for å fremme personlig frihet og sosialt ansvar, medbestemmelse og eiendomsrett,*
6 *og et forpliktende nasjonalt og internasjonalt samarbeid."*
7

8 Sápmi inn i fremtiden

9
10 Høyres utgangspunkt er ansvarlighet i samepolitikken, derfor vil Høyre fortsette en politikk
11 som legger til rette for fremtidens samiske samfunn. Høyre var en aktiv part ved
12 opprettelsen av Sametinget. Høyre ser betydningen av at mennesker med tilhørighet til den
13 samiske kulturen er best egnet til å bevare og utvikle samisk språk, samisk kultur og samisk
14 samfunnsliv. Høyre tok initiativ til ratifisering av ILO-konvensjonen og konsultasjonsavtalen
15 mellom Sametinget og sentrale myndigheter. Viktige politiske beslutninger som vedtas,
16 utformer fremtidens samiske samfunn. Høyre, som et konservativt parti ønsker nytenkning i
17 samepolitikken gjennom endringer som bevarer kulturen og språket. Ved utformingen av
18 samepolitikken for 2017-2021 er det viktig å ta vare på tradisjonelle samiske næringer,
19 samtidig som man legger til rette for utvikling av nye næringer tuftet på samisk kultur.
20

21
22 Programmet beskriver det Høyre vil jobbe for i Sametinget og hvordan vi vil fremme samiske
23 interesser ovenfor Storting og regjering. Høyre på Sametinget har i sitt program flere
24 politiske områder det legges ekstra stor tyngde på.

25 Høyre vil i Sametinget bidra til at politikken som utformes ivaretar og fremmer det samiske
26 mangfold. Politikken må ha som mål å skape toleranse og gjensidig respekt mellom den
27 samiske befolkningen, Sametinget og sentrale myndigheter.

28 Høyre mener at samisk tradisjonskunnskap innen ulike felt skal ligge til grunn for
29 politikkutformingen.
30

31 Viktige målsettinger for Høyre på Sametinget er å:

- 32 - Jobbe for økt bruk av meroffentlighet som gir større innsyn i hvordan offentlig midler
- 33 forvaltes
- 34 - Gjennomgå organiseringen av Sametinget for å tydeliggjøre skillet mellom forvaltning
- 35 og politikk og sørge for en effektiv saksbehandling
- 36 - Jobbe for nulltoleranse ovenfor mobbing og diskriminering
- 37 - Jobbe for at vold og overgrep i nære relasjoner avdekkes og motvirkes
- 38 - Jobbe for en utvikling av samisk språk, samisk kultur og samisk samfunnsliv

40 **Samiske språk og kultur**

41 Samisk språk og kultur er det viktigste for bevaring av samiske samfunn. Høyre i Sametinget
42 vil derfor kanalisere økonomiske midler til tiltak som ivaretar dette. Primærnæringene er
43 også viktige språk og kulturbærere. Disse næringen må derfor vies ekstra oppmerksomhet.

- 44
- 45 - Høyre i Sametinget vil følge opp Hjertespråket- NOU om samiske språk
 - 46 - Høyre i Sametinget vil at samisk kulturarv skal være en viktig del av opplæringen i
 - 47 barnehage og skole for samiske barn, uavhengig av bosted

48 **Språk**

49 Språk er en viktig kultur- og identitetsbærer. Det er derfor viktig for Høyre at de samiske
50 språk bevares og videreutvikles gjennom rettigheter og muligheter til økt anvendelse. Høyre
51 vil at alle samer som ønsker det, skal ha mulighet til å lære seg samisk.

52

53

54 For å oppnå dette er det avgjørende at det finnes lærere med kompetanse i samisk, og
55 utvikling av slik kunnskap skal vektlegges i skoleverket. Det er også viktig at det finnes
56 læremidler på samisk på alle skole- og utdanningsnivå. Høyre mener det er viktig å prioritere
57 utvikling av samiske læremidler.

58

59 Samiske medier er ikke bare nyhetsformidlere, mediene er viktige for å utvikle og styrke de
60 samiske språkene. Samisk journalistutdanning er viktig for utvikling av et godt medietilbud
61 på samisk.

62

63 Høyre vil:

- 64
- 65 • At Sametinget skal ha en tydelig rolle i arbeidet med samisk språk, kultur og historie
 - 66 • At Sametinget prioriterer midler som fører til reell opplæring i samisk
 - 67 • Arbeide for en samordning av samiskopplæring og utarbeidelse av samiske
 - 68 læremidler på tvers av landegrensene
 - 69 • Stimulere til at det etableres flere arbeidsplasser med basis i samisk språk
 - 70 • At NRK Sami Radio må bestå som en egen enhet og styrkes, men samtidig må
 - 71 lokalradioer som har sendinger på samisk styrkes
 - 72 • Sørge for at viktig informasjon fra myndighetene er tilgjengelig på samisk

73 **Kultur**

74

75

76 Kultur henger nøye sammen med identitet. Det arktiske området er et flerkulturelt område,
77 der flere kulturer gjennom hundrevis av år har levd side om side. Dette bygger på gjensidig
78 respekt for hverandres identitet. Samisk kultur er viktig for næringsutvikling og bosetting.
79 Barn og unge skal derfor få delta i kulturopplevelser som gjør dem bevisst sine røtter og
80 tradisjoner. Høyre ønsker et levende mangfold i samisk kultur og samfunn.
81 Noe av det som står oss nærmest, er kulturen. Lange turer på fjellet, fjordstrøk fylt av
82 glede, duodji, samisk kunst og reindrift.

84 Kulturlivet bidrar til å utfordre oss til å åpne oss for det ukjente. Kunst og kultur har en
85 egenverdi, og skal ikke først og fremst brukes som et verktøy for å nå andre mål.
86 Sapmi har et rikt og variert kulturliv. Det er derfor viktig å ivareta den samiske kulturen, både
87 ved revitalisering og bevilgninger.
88 Mangfoldet tilsier også at kirken og de kristne organisasjoner har økonomi til å utføre arbeid
89 av holdningsskapende karakter.

90
91 Sametinget skal være en pådriver for utvikling og formidling av samisk kultur.
92 Høyre mener det er viktig med samhandling med andre urfolk og vil støtte opp om dette,
93 blant annet ved å bevilge ressurser til slikt arbeid. Kulturarven styrker både lokal og nasjonal
94 identitet.

95 Høyre vil styrke infrastrukturen for kultur- og næringsmiljøer, slik at disse blir pådrivere for å
96 videreutvikle samisk kultur og språk.

97 Kultur og identitet henger tett sammen. Høyre har vært en de store forkjemperne for å
98 styrke og bevare det samiske språket. Noe av det som står oss nærmest, er kulturen.

99 **Opplæring i tradisjonell kunnskap**

100

101 Høyre vil:

- 102 • At samisk kulturarv skal være en viktig del av opplæringen i skolen for samiske barn,
103 uavhengig av bosted
- 104 • Gi Sametinget større innflytelse over fordelingen av midler til samiske kulturformål
- 105 • Gi kirken og andre trossamfunn mulighet til å fortsette sitt holdningsskapende arbeid
- 106 • Gi gode arbeidsvilkår for utøvere av nyskapende kunst og kultur, blant annet
107 gjennom private initiativ og i samarbeid med næringslivet
- 108 • Gjennom fornuftig vern og bruk av kulturminner styrke historieforståelse og samisk
109 identitet hos nye generasjoner
- 110 • Stimulere frivillige samiske idrettsorganisasjoner som driver aktiviteter på tvers av
111 landegrensene
- 112 • Gi bedre rammevilkår til festivaler i samiske områder
- 113 • Videreutvikle Det Samiske Nasjonalteatret Beaivváš til nivå med de øvrige nasjonale
114 teaterinstitusjonene
- 115 • Gi støtte til mindre kulturarrangement med samiske aspekter
- 116 • støtte Duodji- instituttets rolle som en viktig aktør for å utvikle duodji til en lønnsom
117 samisk næring
- 118 • etablere en utviklingsplan for samiske museer og kulturinstitusjoner, med sikte på å
119 styrke deres besøkstall og inntjening og økonomi gjennom bedre formidling, innhold
120 og markedsføring
- 121 • Ny teknologi må i større grad tas i bruk i opplæring og formidling av samisk kultur

122

123

124

125

126 En god start i livet

127 Samiske barn og unges oppvekstvilkår, utdanning og forskning

128

129 Barnehagen og skolen er viktige arenaer for å lære og praktisere språk. Høyre mener at alle
130 samiske barn skal ha mulighet til opplæring i samisk på skolen.

131

132 Høyre vil:

- 133 • At Sametinget følger opp bruken av tospråklighetsmidler i den hensikt å sikre riktig
134 bruk av midlene
- 135 • At samiske barn sikres et samiskspråklig barnehagetilbud
- 136 • At barnehagen har klare mål for sitt språkarbeid og at fokus er på innhold og kvalitet

137

138 Kunnskap gir selvstendighet for den enkelte og velferd for samfunnet. Barnehage og skole er
139 svært viktige arenaer for å bekjempe sosial ulikhet og utenforskap. For å utvikle det samiske
140 samfunnet og sikre velferden vil Høyre satse målrettet på utdanning og forskning.

141 Utdanning må ta utgangspunkt i at samene er et urfolk. Samisk språk og kultur skal ha en
142 sentral plass i barnehage og i skolen, samtidig som barn med en annen kulturbakgrunn
143 inkluderes. Høyre vil ha en skole som viser omsorg, stiller faglige krav og er inkluderende.
144 Høyre vil ha mer fokus på arbeid med de grunnleggende ferdighetene.

145

146 Høyre vil sikre et fullverdig samisk utdanningstilbud fra barnehage til høyere utdanning.
147 Det aller viktigste i samisk skolepolitikk, er at vi snarest kommer i gang med å utarbeide
148 samiske læreplaner som bygger på innstillingen fra Ludvigsen-utvalget. Høyre ønsker at
149 samiske læreplaner blir en del av de nasjonale læreplanene. Ludvigsen-utvalgets føringer kan
150 gi oss gode muligheter til det. Høyre ønsker å utvikle læreplaner som passer samiske elever
151 slik at de blir funksjonelt tospråklige samtidig som de kan klare seg i det samiske, norske og
152 internasjonale samfunnet. Samiske barn i Norge vil tilegne seg norsk uten at vi behøver å øke
153 timetallet noe særlig i forhold til den norske fag- og timefordelingen.

154

155 Opplæring i samisk står sentralt i bevaring og utvikling av samisk språk. Høyre vil legge til
156 rette for at også private skoler kan tilby opplæring i samisk på grunnskole- og videregående
157 skole nivå.

158 Høyre vil arbeide for å gi elever mulighet til å velge et samisk språk som valgfag.

159 Høyre vil styrke fagskolene slik at det skal være attraktivt å ta høyere fagutdanning. Det er
160 viktig å utvikle fagutdanning i de fagområdene som er viktig for bevaring og videreutvikling
161 av samisk kultur. Dette gjelder særlig reindrift og duodji.

162 Vi ser at vi står i fare for at kunnskap om det tradisjonelle samiske fjordfiske kan gå tapt
163 dersom ikke rekruttering og kunnskapsoverføringen bedres, gjerne på samme måte som for
164 duodji og reindrift.

165

166 Høyre vil:

- 167 • Arbeide for at det utvikles tilstrekkelig læremidler på samisk
- 168 • Gi alle som ønsker det, mulighet til opplæring i samisk
- 169 • At det utdannes flere samiskspråklige lærere

- 170 • At det utdannes flere samiskspråklig helsepersonell
- 171 • Arbeide for en samordning av samiske læreplaner og samiskopplæring på tvers av
- 172 landegrensene.
- 173 • At det etableres en fagskole i reindrift og duodji ved Samisk videregående skole og
- 174 reindriftsskole
- 175 • Etablere en informasjonsportal om samisk språk, kultur og samfunn i tilknytning til
- 176 veiviserordningen, gjerne på nordisk basis
- 177 • Bidra til etablering av fagskole i samiskrelaterte fag
- 178 • At Samisk høgskole utvikles til et internasjonalt samisk universitet
- 179 • Arbeide for at samiske forskningsmiljøer stimuleres til forskning innenfor temaer som
- 180 bidrar til innovasjon og utvikling i det samiske samfunnet
- 181 • Bidra til at det avlegges flere doktorgrader innen samisk og samiskrelaterte fag
- 182 • At samisk tradisjonell kunnskap samles i en informasjonsbase
- 183 • Jobbe for stipendiatorordninger i sør- og lulesamisk
- 184 • Elever med samisk bakgrunn kan få inntil ti dagers permisjon for å få opplæring i
- 185 samisk tradisjonell kunnskap
- 186 • Arbeide for å sikre god kompetanse og gode lærerkrefter i de samiske områdene
- 187 • Arbeide for å forhindre frafall slik at flest mulig fullfører videregående opplæring

188

189 **Trygghet for hjelp når du trenger det**

190

191 Høyre vil ha en velferdsreform som gir flere en ny sjanse i arbeidslivet og færre på

192 passiviserende stønader.

193

194 Høyre vil ha en velferdsreform for å forenkle stønadssystemet og styrke arbeidslinjen.

195 Samtidig må vi sikre at mennesker som trenger hjelp, faktisk får det. Velferdssystemet vårt

196 må bli bedre til å hjelpe dem som trenger det aller mest.

197

198 Et styrket sosialt sikkerhetsnett for dem som trenger det.

199 Høyre vil gi trygghet og et bedre støttetilbud til dem som trenger det.

200

201 Gjennom felles beslutninger har vi bygget et sikkerhetsnett for å gi trygghet til dem som

202 faller utenfor arbeidslivet. Det er bra for storsamfunnet, men viktigst av alt er at det er bra

203 for den enkelte. De fleste barn i Norge vokser opp i trygge familier med gode økonomiske

204 vilkår. Samtidig er det familier som faller utenfor på grunn av dårlige levekår, svak økonomi

205 eller begge deler. Det rammer barna. Høyre vil sikre at samiske barn har gode

206 oppvekstvilkår og kan delta i fritids- og kulturaktiviteter som styrker barns samiske

207 identitet.

- 208 • Videreføre redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid i barnehagen for barn av
- 209 foreldre med svak økonomi.

- 210 • Styrke behandlingen innen rusomsorg og psykiatri.

211

212 **Pasientens helsetjeneste**

213 Høyre vil utvikle pasientenes helsetjeneste, og særlig prioritere kvalitet i behandlingen og
214 oppfølgingen av de pasientgruppene som er mest sårbare.

215
216 Å få hjelp når man trenger det, er viktig for både trygghet og livskvalitet. Det viktigste i
217 helsetjenesten er ikke systemet, men pasienten. Behandlingsapparatet må bygges opp rundt
218 dette. Det er derfor Høyre ønsker pasientenes helsetjeneste.

219 I de neste tiårene vil også den samiske befolkningen bli eldre. En aldrende befolkning, ny
220 medisinsk teknologi og økende forventninger til velferdssystemet gi større press på
221 tjenestene våre. For å sikre den grunnleggende tryggheten og et bedre tilbud til dem som
222 trenger helsetjenester mest, mener Høyre det vil bli nødvendig å prioritere bedre og klarere
223 enn i dag. Høyre er særlig opptatt av at pasienter med alvorlige sykdommer og ekstra
224 sårbare pasientgrupper skal sikres et verdig tilbud. En god folkehelsepolitikk er å støtte opp
225 under gode valg for den enkelte. Forebygging er bra både for den enkelte og for samfunnet.
226 Pasientenes helsetjeneste og en god folkehelsepolitikk er blant de viktigste bidragene for å
227 bekjempe uønskede forskjeller mellom folk i Norge.

228
229 Høyre vil:

- 230 • Sikre den samiske pasienten tilgang til en kompetent, handlekraftig og godt
231 organisert primærhelsetjeneste, uansett hvor du bor i landet
- 232 • Bygge opp samisk helsepark i Karasjok som en ressurs for alle samer i landet
- 233 • Støtte opp om samarbeidsløsninger mellom primær- og spesialisthelsetjenesten når
234 det gjelder etablering og drift av funksjonelle bo- og medisinske sentra i samiske
235 bosettingsområder
- 236 • Sørge for samisk medbestemmelse i organiseringen av helsetjenester til den samiske
237 befolkningen
- 238 • Sikre god samisk folkehelse gjennom å gjøre det enkelt for samer å ta gode helsevalg,
239 der det stimuleres til å bruke tradisjonelle, sunne samiske mattradisjoner
- 240 • Bidra til at samiskspråklige demente får tilbud på eget språk
- 241 • Arbeide for å bekjempe sykdommer som er utbredt i den samiske befolkningen
- 242 • Ha mer fysisk aktivitet i den samiske skolen for å bekjempe fedme blant barn og
243 ungdom
- 244 • Styrke forskningen for å få kartlegge helsetilstanden hos den samiske befolkningen

245

246 **Verdiskaping og velferd**

247 **Næringsutvikling i samiske områder**

248 For å bevare og utvikle de tradisjonelle samiske områdene, må det legges til rette for at det
249 kan skapes nye næringer og arbeidsplasser.

250 Arbeid er grunnlaget for velferd, trygghet, selvstendighet og verdighet. En solid og
251 nyskapende næringspolitikk er et avgjørende virkemiddel for å trygge jobber og bidra til at
252 det skapes nye arbeidsplasser. Det er viktig å sikre dem som står utenfor arbeidslivet, en ny
253 sjanse til å komme i arbeid. Høyre vil føre en politikk som sikrer at det lønner seg både å
254 skape arbeidsplasser og å være i arbeid.

255 Høyre vil:

- 256 • Legge til rette for lokal utnyttelse av lokale og regionale naturressurser
- 257 • Styrke innsatsen for bedring av samferdsel og infrastruktur
- 258 • Redusere grensehindre for næringsutvikling, og legge til rette for samisk
259 samhandling og harmonisering av regelverk på tvers av landegrensene
- 260 • Bidra til utvikling av samisk reiseliv i samarbeid med de tradisjonelle næringene
- 261 • At det blir fokus på lokal, ureist mat som ressurs i turismesammenheng
- 262 • Støtte opp om utvikling av nye næringer basert på samisk kultur
- 263 • Stimulere til at næringer basert på samisk tradisjonell ressursutnyttelse
264 videreutvikles
- 265 • Bygge opp infrastruktur for tilrettelegging av turisme og annen næringsutvikling

266 **Gruvedrift**

267 Høyre mener det er viktig at etablering og drift av gruver kan gjennomføres i sameksistens
268 med blant annet samiske næringer. Høyre vil sikre at interessene til tradisjonelle samiske
269 næringer blir ivaretatt i slike saker. Mineralloven bør harmoneres med internasjonale
270 konvensjoner.

271 Når arbeidsplasser etableres i områder hvor det er tradisjonelle næringer som blir fortrent
272 må verdier av etableringen bli igjen i områdene.

273

274 **Reindrift:**

275 Høyre støtter reindriftenes særstilling i Norge, fordi reindriften er en viktig samisk næring
276 og kulturbærer. Høyre vil legge til rette slik at reineierne skal få større del av
277 verdiskapingen av reinprodukter. Men også reindriften må tilpasses ressursgrunnlaget.

278 Høyres mål er å overlate naturen i minst like god stand til neste generasjon. Det
279 viktigste er å arbeide for å sikre internasjonalt forpliktende avtaler i kampen mot
280 menneskeskapte klimaendringer.

281

- 282 • Gjennomføre en NOU om reindriften i Norge-en uavhengig gjennomgang som belyser
283 historien og skisserer framtida for reindriften i Norge
- 284 • Arbeide for at regelverket i reindriftsavtalen forenkles og forbedres. Dette kan gjøres
285 ved at næringsoppgaven som reineiere utarbeider til ligningsmyndighetene skal
286 danne grunnlaget for all beregning av eventuelt tilskudd som utbetales over
287 reindriftsavtalen
- 288 • Bidra til at reindriften får selvråderett i tråd med gjeldende lovverk
- 289 • Legge til rette for økt verdiskaping av produkter fra rein
- 290 • Arbeide for at privatslakting/buskslakting av rein kommer under samme regler som
291 slakting av elg. Dette vil gjøre det mulig for reineieren å få bedre pris for

292 reinprodukter ved at man får selge direkte til forbrukerne uten større
293 slaktekostnader
294 • Arbeide for harmonisering av avfallsregelverket med EU ved slakt
295 • Arbeide for at reindriften får utviklingsmuligheter på lik linje med landbruket
296 • Fremme lokale tradisjonelle mattradisjoner i hele Sápmi gjennom økt satsing på
297 verdigrunlaget for samisk kultur gjennom tilrettelegging både økonomisk og
298 kulturelt for foredling av råvarene fra naturen til konsum
299

300 Reindrift er en viktig samisk næring som er regulert gjennom egen lovgivning. Høyre vil
301 videreutvikle reindriften som næring.
302

303 Høyre vil styrke reindriftskompetansen i departementet som er ansvarlig for reindrift. For
304 Høyre er det også viktig at tradisjonell fagkunnskap, som reindriftssamene selv innehar, skal
305 være et bidrag ved politikktutviklingen fremover. Høyre vil gi reindriftsnæringen økte
306 muligheter til selv å foreta nødvendige reguleringer, gjennom bedre selvstyre internt i
307 næringen. Høyre vil legge til rette for økt økonomisk vekstkraft i reindriftsnæringen.
308

309 Reindriftsavtalen, som er næringens årlige forhandling med staten, skal videreføres. Høyre
310 vil vurdere forhandlingsmodellen med sikte på å øke reindriftens innflytelse gjennom å øke
311 det politiske handlingsrommet i forhandlingene. Høyre vil gjennomgå regelverket for
312 avfallshåndtering med sikte på en harmonisering med regelverk for håndtering av avfall fra
313 vilt.
314

315 For å styrke lønnsomheten og øke verdiskapingen i reindriften er videreforedling,
316 markedsføring og merkevarebygging av reinkjøttprodukter viktige satsingsområder.
317 Omsetning og markedsføring av reinkjøtt må gis ekstraordinær oppmerksomhet med tanke
318 på økte eksportkvoter.
319

320 Den stadige økningen i rovviltbestanden er en trussel mot reindriftsnæringen. Høyre vil
321 derfor jobbe for en forvaltning av rovvilt som minimerer tap og en rettferdig
322 erstatningsordning. Høyre vil føre en rovviltforvaltning som ivaretar hensynet til at
323 reiene fortsatt kan ha en produktivitet i reinflokken sin som gir både en økonomisk og
324 økologisk forutsigbarhet.
325

326 Reindriften må sikres rammevilkår som på sikt gjør den uavhengig av overføringer fra staten. Høyre
327 vil likebehandle bønder og reieiere når det gjelder avgifter på driftsmidler.
328

329 Høyre vil:

- 330 • At reindriften så langt som mulig likebehandles med øvrige primærnæringer når det
331 gjelder avgifter på drivstoff
- 332 • Vurdere merverdiavgiftsreglene ved innkjøp av snøscooter med sikte på
333 harmonisering og likestilling med andre næringer
- 334 • Fjerne reguleringer på reinkjøttmarkedet
- 335 • Arbeide for at reindriften skal bli økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig
- 336 • Styrke reinslakterienes kapasitet og sikre at reinen blir slaktet i nærmiljøet – dette for å være
337 med på å skape og sikre arbeidsplasser i lokalsamfunnene

- 338 • Styrke statusen og posisjonen til kvinner som arbeider innenfor reindrift, for å
- 339 videreføre tradisjonell kunnskap om ressursbruken innenfor den samiske kulturen
- 340 • Jobbe for at reintallet justeres til et økologisk og bærekraftig nivå for blant annet å
- 341 øke lønnsomheten
- 342 • Jobbe for å motivere unge reindriftsutøvere til å videreføre reindriften og ta vare på
- 343 den viktige kulturbæreren reindriften er
- 344 • Styrke markeds- og salgsarbeidet for reinkjøtt
- 345 • Legge til rette for en generasjonsovergang i reindriften
- 346 • At lærlingeordningene for samiske næringer styrkes

347 **Arktisk landbruk**

348 Jordbruket er viktig for matproduksjon, bosetting og ivaretagelse av kulturlandskapet. Høyre

349 vil at landbruket skal produsere mat på den mest effektive og bærekraftige måten, som gir

350 lavest mulig utslipp av klimagasser.

351 Høyre vil at bøndene skal kunne drive gården som hovedinntektskilde. Når større

352 matproduksjon fører til økt inntekt, vil vi også få økt matproduksjon. For Høyre er det viktig

353 at det økonomiske grunnlaget for bøndenes virksomhet styrkes i de arktiske strøk.

- 354 • Styrke bonden som selvstendig næringsdrivende gjennom å gi den enkelte bonde
- 355 større råderett over sin egen eiendom og bedre muligheter til å utvikle og realisere
- 356 egne strategier
- 357 • Stimulere til forskning på miljøvennlige alternativer innen matproduksjon og
- 358 husdyrhold
- 359 • Stimulere til at arktisk landbruk utvikles i tilknytning til turisme også for å gi bedre
- 360 økonomi i næringen

361 **Fiskeri og havbruk**

362 Fiskeri og havbruksnæringen er av de viktigste fremtidsnæringene for Norge. En bærekraftig

363 vekst innen disse sektorene vil skape lønnsomme arbeidsplasser i alle deler av landet.

364 Norge må ha en fiskerinæring som ivaretar den sjøsamiske tradisjonen. Sjøsamiske fangst av

365 sel må tilsattes som ledd i å få fisken tilbake til fjordene. Tradisjonell bruk av selskinn til klær

366 kan gi ny verdiskapning i de sjøsamiske områdene og samtidig ivareta miljøaspektet.

367 Kombinasjonsbruk må vektlegges. Ressursforvaltningen må gjennomgås slik at den lokale

368 verdiskapningen blir større.

369 **Areal og miljø**

370 Høyres mål er å overlate naturen i minst like god stand til neste generasjon. Det er viktig for

371 næringsliv og bosetting at befolkningen kan høste av naturen på en bærekraftig måte. Dette

372 gjelder ikke minst folk i de samiske bosetningsområdene. Høyre mener lokalbefolkningen må

373 ha mulighet til å nyte godt av det lokale ressursgrunnlaget.

374 De landbaserte naturressursene har et stort vekstpotensial. Bruk og utvikling av
375 naturressursene må ha bærekraft og lokal vekst som formål, og bør i størst mulig grad
376 forvaltes lokalt. En fleksibel arealpolitikk med større lokalt handlingsrom styrker muligheten
377 for vekst i fjell- og kystregionene.

378 Opprettelsen av Finnmarkseiendommen har gitt økt mulighet til å utnytte ressursene på en
379 slike måte at verdier som skapes, i større grad forblir i Finnmark.

380 Det viktigste er å arbeide for å sikre internasjonalt forpliktende avtaler i kampen mot
381 menneskeskapte klimaendringer.

382 **Innovasjon i Nordområdene**

383
384 Høyre vil utvikle nordområdene som vårt viktigste utenrikspolitiske interesseområde og
385 skape innovasjon og bærekraftige arbeidsplasser i nord.
386

387 Nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. De tre nordligste
388 fylkene har rike naturressurser, og må utvikles til å bli en av Norges mest nyskapende
389 regioner. Nordområdene skal preges av stabilitet, innovasjon og jobbskaping.
390

391 Nordområdepolitikken handler om en god og helhetlig regionalpolitikk.

392 Innovasjon og utvikling skal skje på en miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig måte.

393 Målet er å sikre nasjonal verdiskaping samt opprettholde norsk suverenitet.

394 Internasjonalt samarbeid, folk-til-folk-samarbeid, et regionalt perspektiv og ivaretagelse av
395 urfolkets rettigheter er av særlig betydning for utviklingen av nordområdene.
396

397 **Høyre vil:**

- 398 • At Norge skal være den fremste arktiske nasjon på innovasjon og forvaltning av
399 ressursene både på land og i havet
- 400 • At urfolk i nordområde har gode muligheter for samarbeid og samhandling for
401 utvikling av egne lokalsamfunn og kultur
- 402 • Kunnskap om hverandres kulturelle ståsted gir grunnlag for bedre samling
- 403 • Utarbeide en samlet nasjonal strategi for oppbygging av strukturer og innsats i
404 nordområdene. Formålet er å skape nasjonal vekst, utvikling og arbeidsplasser i nord
- 405 • At Nordområdene skal være en fredelig og stabil region. Det skal sikres gjennom
406 internasjonalt samarbeid og gjennom sivil og militær tilstedeværelse og aktivitet

407 **Grønn omstilling og en bærekraftig fremtid**

408
409 Høyre vil at Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Transportsektoren skal bli
410 utslippsfri, og Norge skal være et foregangsland innen fornybar energi.
411

412 Høyres ideologiske utgangspunkt er forvalteransvaret. Vi må etterlate kloden vi overtok fra
413 våre forfedre, i minst like god stand til våre etterkommere. Klimautfordringen er en av vår
414 tids største utfordringer. Dette gjelder også i de samiske samfunn og særlig i
415 primærnæringene som er avhengig av stabilt klima, som f.eks reindrift.

416 De samiske kommunene og samiske lokalsamfunn må spille en aktiv rolle i klimakampen for
417 at Norge skal kunne omstille seg til å bli et lavutslippssamfunn. Offentlig innkjøpsmakt og
418 regelverk er et viktig virkemiddel for å utvikle miljøteknologi og ta i bruk miljøvennlige
419 løsninger. I tillegg vil Høyre også stille krav og innføre tiltak som bidrar til miljøvennlig by- og
420 stedsutvikling i kommunene.